

Skillnaderna ökar, dynamiken saknas

Svenska Dagbladet den 26 april 2014

Inkomstskillnaderna ökar i Sverige. Det har de gjort sedan 1980. Eftersom socialdemokraterna helst för ämnet på tal när de är i opposition kan man lätt få intrycket att de ökade klyftorna är något som de borgerliga ligger bakom. De borgerliga å sin sida tycks gärna undvika frågan helt. Den som läser bilagorna till vårbudgeten kan ana varför.

Enkelt uttryckt finns det två sorters inkomstskillnader i samhället: En sund variant och en betydligt mer problematisk. Sunda inkomstskillnader beror på att arbete, utbildning och sparande lönar sig. Ett samhälle som saknar denna typ av inkomstskillnader riskerar att stagnera. Sunda inkomstskillnader kan också komma av att människor anpassar sin arbetstid efter egna önskemål. Ett givet år kommer vissa att arbeta lite mer, andra lite mindre. Människor använder sin frihet på olika sätt, och över tiden jämnar även tur och otur ut sig.

Inkomstskillnader kan emellertid också bero på att vissa har svårare att påverka sitt eget liv, och därför befinner sig längst ned i inkomstfördelningen flera år i sträck. Sådan långvarig fattigdom ger social oro och indikerar ett segregerat samhälle där alla inte har samma möjligheter.

På 1980-talet kunde borgerliga debattörer påpeka att det var svårt att klättra i den svenska inkomstfördelningen genom arbete, sparande och utbildning. Ibland påstods att lotterivinster var enda sättet att bli rik i Sverige, men i ärlighetens namn var oddsen betydligt bättre för den som köpte en dyr bostad för lånade pengar. Det fanns hur som helst flera goda argument för varför Sverige skulle må bra av ökade inkomstskillnader av det första, sunda slaget. Men vad har hänt sedan dess?

För att skilja de två typerna av inkomstskillnader åt behövs statistik under en längre tidsperiod än ett enskilt år. Det är sällsynt att sådana mått beräknas, men i en bilaga till årets vårbudget redovisas hur många av de 10 procent med lägst inkomster 1995 som fortfarande hörde till de 10 procent fattigaste år 2000. Ungefär 40 procent av de som tjänade sämst 1995 tjänade fortfarande sämst fem år senare. Å andra sidan betyder ju detta att majoriteten hade rört sig uppåt i inkomstfördelningen. I de flesta fall gick alltså fattigdomen över inom fem år.

I budgeten redovisas också motsvarande mått för perioden 2007 till 2012. Nu är det närmare 50 procent som är kvar bland de fattigaste efter fem år. De ökade inkomstskillnaderna tycks alltså inte bero på att Sverige fått en mer dynamisk ekonomi. Rörligheten uppåt har minskat, i synnerhet bland ungdomar och utrikes födda. Det är dåliga nyheter. Kan det vara så att något i alliansens arbetslinje inte fungerar som avsett?

Andreas Bergh, docent och välfärdsforskare

Institutet för Näringslivsforskning och Ekonomihögskolan i Lund.